

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția. Joi și Sâmbăta

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
pistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori
30 fl. rëndul cu litere garmond — și timbru de 60 fl.
pentru fie-care publicare.

In chestia sidoxiei.

In articolul din ziarul „Egyetér-tés” în chestiunea Sidoxiei se mai amintesc lucruri, la cari în interesul adevărului, în interesul numelui bun al bisericii noastre trebuie să revenim pentru restabilirea adevărului.

Se susține adevărat, că după primirea fondului sidoxial în administrarea bisericii la 4 ani, deci pe la anul 1872, guvernul trimite metropolitului o respectuoasă, sau cu cuvintele din articol vorbind, — o afabilă rugare, să binevoiască a restitui acei 10.700 fl. cu cari guvernul a solvit mai mult ca ce a încasat din taxele sidoxiale.

Se susține, că metropolitul s'a speriat de această sumă, nu a avut de unde să o ia, și-a exprimat mirarea, cum de din taxele încasate nu se acopere suma anticipată de 8000 fl. și apoi în supărarea sa metropolitul a mulțumit guvernului de bunăvoință și a cerut pentru sine repartarea taxelor sidoxiale.

Se susține, că guvernul nu a voit să predea bisericii administrațiunea taxelor sidoxiale la 1872, căci — a argumentat guvernul — decretul mai înalt din 1 Octombrie 1868, dispune numai ca ministerul de culte să se îngrijască de modalitatea corespunzătoare în obiectul predării administrației taxelor sidoxiale, dar nu ordină, ca predarea să se și facă la un timp anumit. Guvernul mai voește să asculte și votul congresului național-bisericesc în o afacere, care privește aruncul voluntar de impozite bisericești.

In fine se mai susține și afirmațiunea atribuită guvernului, că nu el este de vină, dacă din taxele sidoxiale ce incurg, nu se acopere suma de 8000 florini.

Să vedem chestiunile acestea în lumina cea adevărată.

La anul 1874, va să zică după răpaușarea fericitului Șaguna se trimite metropolitului provocarea, să restituie ministrului suma de fl. 10.724, cu cari

anticipațiunile în contul salariului metropolitului au întrecut sumele încasate din taxele sidoxiale.

Surprinsă biserica de această dureroasă descoperire sub datul 10 August 1874, va să zică pe timpul vacanței de metropolit trimite ministrului de culte o reprezentațiune, în care se spune, că biserica va restitui diferența indicată, care deocamdată să fie considerată ca anticipațiune dată bisericii.

Solvirea atunci la moment nu se pôte face nici pentru cuvântul, că fiind vorba de o sumă mai considerabilă, consistorul voește să notifice afacerea și sinodului arhidieceșan.

Motive acestea de a câștiga timp pentru limpezirea afacerii.

Atâta în ce privește diferența în formă. In meritul afacerii însă tot în aceea reprezentațiune e rugat ministrul să arete: ce sumă mai era de încasat la finea anului 1868, când s'a făcut predarea fondului; cât de mare a fost din an în an numărul familiilor conserise pentru solvirea taxelor sidoxiale, ce sumă s'a încasat ca taxă sidoxială an de an, și apoi ce restanță a mai rămas.

In Martiu 1875, răspunde ministrul de culte în meritul reprezentațiunii consistorului.

In răspunsul ministrului se accentuează din capul locului, că el nu pôte aștepta după votul sinodului în ce privește solvirea sumei diferențiale. Sinodului i-se pôte face notificarea și mai târziu, respective pentru suma solvită se pôte cere îndemnare.

De mare interes este ceea-ce ministrul comunică în afacerea cu constatarea restanțelor. Ministrul comunică adevărat consistorului, că a îndrumat direcțiunea financiară din Sibiu, ca cassă centrală, ca ea să cêră dela tôte direcțiunile financiare conspecte despre sumele aruncate ca taxe sidoxiale asupra credincioșilor bisericii noastre, asemenea conspecte să facă și ea despre cei din cercul seu, arătând dela 1869 încôce tôte restanțele. Asemenea să arete an de an cât de mare a fost numărul familiilor greco-orientale con-

semnate, cât de mare a fost numărul acelora, cari faptice au solvit taxele, în fine la ce sumă se urcă restanța taxelor nesolvite.

Evidența această să se facă pentru fiecare an separat după cercurile financiare și după comune.

Măsurile acestea aveau menițiunea să facă lumină în cauză, și să introducă ordine în interesul fondului sidoxial.

Atâta s'a făcut în anul 1875.

Nu este deci aici vorbă despre pretensiunea bisericii de a i se lăsa ei încasarea taxelor sidoxiale, căci ea această nici-odată nu o a cerut, nu este vorba de împotrivirea guvernului la cedarea încasării în mâinile bisericii, nu este vorba de provocarea la decretul prea înalt din Octombrie, 1868; nu de provocarea la competența congresului național-bisericesc.

Actele din 1874 și 1875 erau menite să facă lumină și ministrul de culte a voit să se facă lumină.

Și lumină până în ziua de azi nu s'a făcut.

Să urmărim însă cel puțin în liniamente generale fazele, prin cari a trecut chestiunea această.

In articolul din chestiune mai aflăm următoarele:

E de notat, că mai ales dela 1876, de când au luat asupra-și inspectorii reg. repartiția dărilor dela oficiile de dare, abia au încurs la an câteva mii floreni. Inspectorii de dare reg. în mare parte nici n'au avut idee, ce e taxa episcopescă, ear guvernul maghiar nu le-a dat barem o ordinațiune ca instrucție și îndrumare.

Astfel deja la finea a. 1888 guvernul maghiar a pretins 27.400 fl. dela metropolitul gr.-or. care de mai multeori a urgiat pe guvern să încaseze mai cu energie taxele, căci e imposibil, ca să încurgă o sumă așa mică. Atunci guvernul maghiar i-a respuns metropolitului: poștește, ia acum în primire administrarea taxelor sidoxiale, încasă-ți salariul de 8000 fl. și salariul de 480 fl. al acelor 24 de sêrmani învățători, cărora până acum eu li l-am solvit, vei vedea la ce ajungi, și ce vor zice credincioșii, dacă vei încasa dela ei fără cruțare și fără indulgență acea dare bisericescă urcată în decursul vremii la 10 cr., mie-mi plătește acum cine vrea. La aces-

tea a tăcut metropolitul, consistoriul bisericesc gr.-or.

In parte cam așa s'a întemplat, după cum se spune în acest comunicat al ziarului unguresc.

Organele financiare încă dela introducerea dualismului au fost de părerea, ca taxele sidoxiale să nu se mai încasasse de cătră stat.

Direcțiunea financiară din Cluș a cerut înviațiuni dela ministrul de finanțe încă în tómnă anului 1868.

Ministrul de finanțe în Ianuarie 1869 întrevine la ministrul de culte în direcțiunea, ca taxele sidoxiale să nu le mai încaseze organele statului.

Tot în direcțiunea această întrevine în 1871, apoi în 1874 esactoratul din ministerul de culte.

Ministrul de culte însă nu a cedat, ci a ținut morțiș, ca statul să încasasse taxele sidoxiale.

Nu insistăm aici la motivele ministrului de culte, destul că el a fost pentru încasarea taxelor prin organele financiare ale statului.

Abia după 20 de ani, va să zică la finea anului 1894, a venit și ministrul de culte la vederile ministrului de finanțe, și preste voia bisericii a abzis încasarea taxelor prin organele statului.

Și bine să se știe, în 1894 nu a fost la cârmă actualul guvern al domnului Széll, căruia ziarul din chestiune ca act de trădare i pune în sarcină afacerea cu taxele sidoxiale.

„E de notat, că mai ales dela 1876, de când au luat asupra-și inspectorii regesci repartiția dărilor dela oficiile de dare, abia au încurs la an câteva mii floreni.”

Da, da, e de notat această.

La 1889 tacele sidoxiale s'au urcat la 10 cr. și totuși la finea anului 1894 diferența între sumele anticipate arhierului și între cele încasate din taxele sidoxiale se urcă la cifra de 56.741 fl. 78½ cr., deși din 1883 biserica an de an comunica direcțiunilor financiare conspectele familiilor greco-

FOIȚA

Despre cauzele, cari produc indiferentismul religios moral și cari slăbesc simțul religios moral în poporul nostru, și despre mijlocele pentru întărirea acestuia.

Disertațiune citită în conferința preoțescă a protopresbiteratului Branului, la 23 Nov. a. tr., de preotul

George Babeș.

(Incheiere).

Cumcă noi preoții încă dăm ansă la slăbirea sentimentului religios moral, e mai presus de ori ce îndoială.

Pentru adevărarea acestei aserțiuni, pured dela proverbul popular: „Să faci ce zice popa, dar să nu faci ce face popa”. Ce e primă acest proverb? Nici mai mult nici mai puțin, decât o contradicție între vorbele, sfaturile și portarea preoției și între faptele sale.

Din înălțimea amvonului predicăm abținerea dela mîncări de dulce în posturi, ear în casele noastre și pe airea unde ne aflăm,

mîncările de dulce sunt mai tot deuna pe mesele noastre.

Propoveduim pacea și buna înțelegere, ear noi între noi ne certăm și dușmănim pentru lucruri de nimic.

Spunem că pacea, îndurarea și iertarea sunt virtuți bine plăcute lui Dzeu. Noi făurim fel de fel de intrigi, nu concedem nimic, și căutam feluri și chipuri de răsunare, celor ce ne greșesc cu ceva.

Indemnăm pe alții la pace, ear noi pentru tot nimicul deschidem ușile advocaților și judecătorilor.

Povățuim pe creștini să facă milostenii, ear dela ușa noastră săracul pleacă nemiluit.

Le cetim în tôte zilele în biserică, că pe cei ce aduc daruri și fac bine la s. biserică, îi iubește Dzeu, ear pe familiarii noștri nu-i vedem cu o luminare ori prescură la ușa altarului. *)

Mândria, aroganța, luxul, îmbuibarea și lăcomia, sunt soții nedespărțiți ai multor preoți.

Portarea în societate, la ospete și nunte, necumpătarea în mîncare și beutură, aduc pe unii preoți în o stare sufletescă excepțională, și perzându-și cumpătul se fac ridiculi

*) Nu putem generaliza cele înșirate aici de autor, ci le privim de casuri parțiale. Red.

înaintea parochienilor. Unii preoți sub cuvânt de popularitate se dimit cu poporul la petreceri și zafeturi, se încurcă apoi în neînțelegeri și pricinii cu ei, și prin această nu numai că nu-și câștigă popularitate, dar își perd și prestigiul. Alți preoți din contră, ignorază cu desăvârșire amestecul cu poporul în zilele lui de veselie și petrecere și cercetază mai bucuos cafenelele, soirelele și balurile, perzându-și astfel popularitatea și trecerea la ai săi. Și unii și alții greșesc. Mai mulțumit pôte fi acel preot, care pôte ținea balanța între aceste două estreme.

O mare scădere aprôpe tuturor comună este: că nu cultivăm cu destulă forță *predicarea cuvântului lui Dzeu*, așa că admonierea dată de prorocul poporului lui Israil, i-și află aplicare practică și la noi: „Israil! popor cu inimă de pîtră, ascultă — zice prorocul, pentru păcatele tale am să-ți trimit fómete, însă nu fómete de pâne, ci de cuvântul lui Dzeu”. Intr'adevăr, a nu se auzi cuvântul lui Dzeu în biserică, a nu se afla această mană cerescă, această pâne îngerescă cu care se nutresc sufletele, această este o fómete, care nu omără trupul ci sufletul, și mórtea sufletului este munca iadului.

7. *Speculanții*. Preotul după chemarea lui dator este a ținea pe popor în religiosi-

tate și moralitate, a-l îndemna la muncă și cruțare, a-l desbăra de patimi și alte scãderi.

Dar sunt o sêmă de ómeni, cari în interesul lor particular nu vèd cu ochi buni această lucrare laudabilă a preotului, sunt arêndașii, crășmarii și preste tot speculanții de acest soi, cari pôte deși n'au curajul de a se pune direct pe picior de dușmănie cu preotul, dar subminéză, lucră pe sub ascuns, și trag în partea lor prin mijlocirea veninosului rachiului, mai întâi pe pătimași, apoi rënd pe rënd și pe alții, făcându-le la început tot felul de concesțiuni, iar mai târziu, după ce i-au apucat bine în clește și sunt siguri de ei, încep a paralisa chiar pe față bunele intențiuni ale preotului.

Acolo, în crășma satului se plămădesc întrigile, neînțelegerile, dușmăniile și animositățile, cari în unele comune iau un caracter amenințator; acolo se perde simțul de onestitate, de pudiciție și respect; acolo se îngropă simțul religios moral al celor mai multe victime, căzute pradă afurisitului alcool. Acele cuiburi infecte sunt pôte cel mai puternic motiv la prăpădirea vremelnică și vecinică a multor ființe nenorocite.

Me opresc aci, deși acest singur punct ar fi vrednic de o tractare specială și amănunțită.

orientale, dela cari erau de a se încasa taxele.

Este de notat însă și părerea ministrului de culte dela 1894, când a predat bisericii încasarea.

„Dar presupunând, că prescrierile s'ar putea face în regulă și la timp — conspectele de conscripție le da biserica — chiar și în acel cas socotela, și mai pe sus de toate controla și în acest cas ar întâmpina asemenea greutăți, încât acele greutăți abia ar putea fi delaturate, precum și în trecut tocmai din acest motiv nici nu s'a încercat nici o controlă.

La raționare parte prin fasiune necorectă, parte prin mutări din un loc în altul, parte prin morțe, parte prin treceri religioase s'au ivit asemenea complicațiuni, și asemenea greutăți încât a fost peste putință, ca se se păstreze corectitatea administrațiunii, și se se exercizeze o controlă cu succes.

Cu considerarea deci la împregiurarea, că încasarea taxelor sidoxiale prin organele statului fără a exercia controla necesară, nu se mai poate admite în interesul reputațiunii acelor organe; cu considerarea la împregiurarea, că încasarea taxelor sidoxiale fără de nici o greutate se poate lua dela organele statului, și se poate da în cea a organelor bisericesti după natura acelor taxe: cu începere dela 1 Ianuarie 1895 taxele sidoxiale nu se vor mai încasa prin organele statului.

Așa a urmat guvernul dela 1894, care nu a fost al domnului Széll.

Guvernul de azi nu are să invadeze pe guvernul dela 1894, căruia articolul din cestiune i aduce omagii.

Guvernul domnului Széll s'a inaugurat cu legalitatea și cu dreptatea, aceste se par a nu conveni curentului actual.

Noi însă rugăm pe Dumnezeu să îndrepte și să reguleze în cele bune căile guvernului actual.

La dotațiunea clerului.

Din o scrisoare trimisă din Simeria, de părintele Manasie Iar, dăm părțile principale referitoare la discuția liberă deschisă asupra temei cu titlul de sus, fără a fi considerați ca fiind de acord cu toate opiniile, ce desvâltă autorul în această privință. Iată-o în extras:

Onorată Redacțiune!

Contrar părerii exprimate de on. coleg L. P. în Nr. 2 din a. c. al „Telegrafului Român” eu zic, că preoții noștri se contribuie la augmentarea fondului central al arhidiecesei, nu după anumite clase, ci deopotrivă cu anumite procente egale a tuturor venitelor lor, fie venitele sau numai dela parochieni, sau și dela stat, — și la vremea sa apoi toți preoții noștri, fără considerare la mărimea

Cam acestea ar fi după părerea mea cauzele, cari produc indiferentismul religios moral în popor, iar mijlocele pentru paralisarea aceluia ar fi cam următoarele:

1. Creșterea corespunzătoare în casa părintescă.
2. Instrucția în studiul religiunii în școala poporală să se facă cu cea mai mare conștiințioasă și serioasă.
3. Să se pună basă unei desvâltări mai largi a literaturii bisericesti, prin oameni competenți; să se tipărească o carte de școlă, care se cuprindă quintesența credinței noastre, toate rugăciunile pentru toate trebuințele și toate poruncile, adecă să se reactiveze în formă modernă vechea „Bucovna.”
3. Invățătorii să cerceteze regulat biserica cu elevii în Dumineci și sârbători.
4. Catechisațiunea adulților să se țină regulat.
5. Să se înființeze cât mai multe coruri bisericesti din copii de școlă și din adulți.
6. Să se înființeze în fiecare comună parochială, bibliotecă poporală.
7. Să se introducă predica ca obiect obligat pentru fiecare preot, care la prasnicele mari să predica regulat, cel puțin în Duminecele marelui post.

venitelor, sau că unii sunt mai calificați decât alții, să fie împărțșiți în măsură egală cu ameliorarea de salar din venitele fondului central.

Egale fiind procentele contribuției, preoții cu venit slab ar contribui la augmentarea fondului central întocmai în proporția, în care ar contribui preoții cu venit bune, cu alte cuvinte, egale fiind procentele contribuției, jertfa pe care ar aduce-o un preot cu venit slab pentru augmentarea fondului central, e egală cu jertfa, pe care ar aduce-o asemenea spre acel scop, preotul cu venit bun. Mai lămurit ni-o spune pilda cu darul de un filer al văduvei, și cu cel de un galben al bogatului.

Precum filerul văduvei din Evangelie a fost un dar mai mare decât darul de un galben al bogatului, — de orece văduva a dat ca dar tot ce a avut, pe când bogatul a dat galbenul asemenea ca dar, din prisosință; cuvine-se deci, ca la vremea sa preoții deopotrivă, sau cu sume egale să fie împărțșiți cu ameliorarea de salar din venitele fondului central al arhidiecesei.

Părerea mea e, că contribuțiile sus amintite sunt jertfe, nu însă necondiționat, ci condiționat și anume numai dacă ele, se fac fără a se avea în vedere orecare favoruri; dacă nu se fac așa, atunci perzânduși frumosa și divina înfătoșare de jertfă, ele sunt simple anticipațiuni în scopul câștigării unui favor orecare, și ca atari nu pot fi însoțite de însuflețirea, pe care o reclamă ajungerea scopului sublim, numit: „Ameliorarea dotațiunii clerului” din mijloce proprii. Ca cheia la stabilirea venitelor ar avé să servescă sumele cuprinse în cōla B. despre fasionarea venitelor.

Revistă internă

Congresul catolic în cauza autonomiei.

În 29 l. c. s'a întrunit în palatul primatului Vaszary din Buda o mare parte a colegiului episcopesc romano-catolic în conferență, pentru a-și precisa poziția față cu proiectele prezentate în cauza unui statut de autonomie. La această conferență a asistat din partea corului episcopilor bisericii gr.-cat. române singur episcopul Gherlei, Ioan Szabó, ceilalți prelați și-au motivat absența cu aceea, că dēnsii pretind pentru biserica gr.-cat. română autoamomie separată.

Adunarea a rezolvit întâiu n'ai multe afaceri curente; a primit proiectul episcopului Majláth cu privire la reforma unitară a instrucțiunii din religiune în școlile medii. Proiectul va fi prezentat ministrului de culte. S'a adoptat proiectul referitor la pelerinagiul iubilar la Roma în frunte cu primatele.

În privința autonomiei corul episcopesc s'a pronunțat numai în general și a decis, că în principiu va conlucra la întocmirea aceluia, dar n'a primit nici un elaborat, nici în general, nici în special.

La 30 l. c. s'a ținut sub presidul conțelului Szapáryi conferență prealabilă în sala

8. Să dăm desvâltare și să cercetăm cu sîrguință „Conferențele preoțești”, introduse prin inițiativa și înțelepciunea I. P. S. Sale, bunului nostru arhiepiscop, căci ele sunt un emporiu puternic pentru luminarea noastră.

Astfel dară, onorați domni frați, precum fiecare creștin este dator, cu atât mai vîrtos dator este preotul a se lumina și a lumina, a se moralisa și a moralisa în sfera sa, după cunoștințele și puterile sale.

Facă învățătorul pe preot în școlă, facă bătrânul pe preot cătră tineri și copii, facă tații și mamele pe preot cătră fii și fiecele lor, facă în fine clerul pe preot în toate funcțiunile, la toate profesiunile, etățile, sexele și condițiile, și atunci putem să ne rugăm liniștiți în toate zilele și să zicem: „Vină împărăția Ta!” Iar când dreptul judecător ne va chema să-i dăm socotela de ce am făcut, ce am lucrat și ce am învățat în această lume, să putem răspunde cu conștiința împăcată și cu ochii ridicați:

„O, Dōmne! În lume cât am stat

Pe Tine Te-am reprezentat!”

de consiliu a casei magnaților. Ugron a vorbit contra atitudinii corului episcopesc, urgitând realizarea cât mai neamănată a autonomiei.

Congresul s'a deschis la 31 Ian. n. fără să ia parte la el vr'un prelat român gr. cat. Ziua primă a fost mai mult a referentului majorității și a minorității. Referentul minorității a accentuat cu deosebire împărțșirea și a elementului mirean cu drepturi, după modelul autonomiei celorlalte biserici din patrie.

Din România

(Jubileul societății geografice române). Societatea geografică română își va serba cu o deosebită pompă în luna lui Februarie a 25-a aniversare. Ședințele vor fi presidate de M. S. Regele Carol.

(Darul A. S. R. principelui Carol) După cum se știe, A. S. R. Principele Carol a dăruit un napoleon de aur pentru cel mai sărman locuitor al orașului Tulcea, care ar avea copii mai mulți.

Napoleonul dăruit a fost cumpărat de ofițerii reg. 33, cari prin cotisații au strîns suma de peste 120 lei, pe care au dat-o în locul piesei de aur, locuitorului Ioan Rădulescu, care are un-spre-zece copii — noaună băieți și două fete — și care este lipsit de mijloce.

Napoleonul va fi pus într'o ramă de plūs și se va păstra ca proprietatea regimentului 33, până la majoratul A. S. R. principelui Carol, când ofițerii o vor înapoia Prințului, ca o vecinică amintire, de prima legătură, ce se face între Prințul moștenitor și popor.

(Recensemētul populațiunii). Toate comunele urbane și-au terminat tablourile definitive ale recensemētului, făcute în dublu exemplar, și au înaintat câte 1 exemplar comisiunii centrale de la ministerul de finanțe. Până la 1 Aprilie viitor se va cunoaște cifra populațiunii țerei pe baza acestui recensemēt, care s'a făcut cu multă îngrijire.

După ultimul recensemēt, făcut în Decembrie trecut, totalul populației capitalei române se ridică la 286 mii suflete.

Recensemētul din 1894 arată populația din București ca fiind compusă din 232 mii locuitori.

Am avea dar în interval de 5 ani, o creștere a populației de 54 mii suflete.

Un cuvânt de deschidere.

(Urmare și fine).

Câte generațiuni de oameni s'au peron-dat, fără ca să fie avut barem idee, că ce ar fi piatra înțelepciunii. Și din acest abis letal a fost mântuită omenimea prin divina doctrină a salvatorului lumii, ce zice să iubim și pre vrășmașii noștri și să facem bine și celor ce ne uresc pre noi.

Școala lui Plato, ce recomanda armonia între corp și spirit, desbrăcându-se de egoismul urgisit, s'a întrarmat cu mai susamintita doctrină alui Iisus Christos și astfel a devenit aghira, ce facilita infiltrarea embrionului de caracter etic în amorțita omenime. Sēmēnța caracterului etic încolțește și prinde rădăcini în frageda generațiune, când marele Comenius convinge omenimea și despre doctrina mântuitorului de a i-se vorbi fie-căruia în limba sa. Glasul cel detunătoriu al lui Locke „să desvōltați corpul cu pricepere, să instruați natural și omilateral și toate să le faceți pentru viață” a sgduit din temelii obscurantismul milenar și un rēcoritoriu vînt de primăvară promitea a deștepta viața nouă în păturile vestejite ale societății omenesti. Ear când energicul Pestalozzi pune în mână școala poporală intuițiunea și dispune ca instrucțiunea să fie nedespărțită de educațiune, atunci Herbert poate prevesti cu dreptcuvēt că din atari școle au să se formeze oameni cu caracter etic, de ore-ce facultățile spirituale se desvōltă în mod natural și omilateral!

Din această privire scurtă, dar temeinică asupra desvōltării școalei poporale până în timpurile noastre, puteți afla, D-lor și fraților în-

vățători, în ce se cuprinde puterea școalei, de a face omenimea să pricepă, ce este piatra înțelepciunii.

Să precisăm dară cum are să fie o școlă poporală! Cred că toți sunteți cu mine de acord când afirm că școala poporală trebuie să fie o instituțiune, ce se ocupă cu omul, carele constă din corp și spirit, amēndouă capabile de perfecționare; dar astfel de instituțiune, care dispune ca totalitatea facultăților spirituale să formeze în om numai o voință constantă întru promovarea binelui suprem. Numai această școlă pōte da societății indivizi cu caracter etic, și numai în atare școlă crescēnduse fragedele mlădițe, pot deveni capabile să înțelēgă, în ce se cuprinde piatra înțelepciunii.

Ce frumoasă, ce încântătoare, sau dōră unica-fericitoare instituțiune este școala poporală! Ce impunătoare este D-lor și fraților fortărăța, pe lângă care noi ne-am grupat, și cât va fi ea de mărētă precum înaintea omenilor, așa și înaintea lui Dumnezeu, dacă o vom ști apēra și de umbră!

De aici dară urmēză, că scopul mărēt al tinerei nōstre reuniuni este a face din școala nōstră confesională aceea-ce trebuie să fie, adecă un foculariu, din carele să sugă viață tot sufletul românesc.

Ne-am aliat D-lor pentru înflorirea școalei nōstre confesionale, că-ci vecinic este adevērul cāntat de laureatul nostru poet, ca-lele zice că

„Unde-i unul nu-i putere la nēcaz și la durere,

Unde-s doi puterea crește și dușmanul nu sporește!”

Ne-am grupat pe lângă acest templu sacru, căci mulți sunt lupii, cari voesc să ne distrugă. Numēroși dar și amenințatori sunt dușmanii noștri, unii vēzuți, alții nevēzuți, sau unii pronunțiați, cari luptă fățș, alții, însă mascați, cari sunt cu atât mai periculoși.

Noi suntem destul de tari, ca să putem îmbrānci pe toți dușmanii vēzuți, căci mulțumită și laudă tatălui cereșc! am ajuns și noi la atata pricepere, ca să îndeplinim aprōpe conștiințios ceea-ce potesc legile esistenente. Neajunsurile materiale încă le vom înfrānge, căci le-vom contrapune cruțarea împreunată cu diligența furnicea. Dar D-lor și fraților, avem noi întrē noi dușmani, cari în tăcere subminēză basa existenței nōstre culturale. Noi înșine suntem cei mai mari dușmani ai noștri, îndată ce desconsiderăm doctrina mântuitorului, ce zice că credința fără de fapte mōrtă este. Scim noi ce trebuie făcut în școlă pentru ca elevii noștri să se facă oameni cu caracter etic; ba și facem tot ce se cuvine, ca ei să pōtă ajunge pe acel munte sacru. Durere însă, că rezultatele ostēnelilor nōstre nu corēspund încordărilor, și acesta din simpla causă, că mulți dintre noi ne facem datorința de învățători nu din convingere, ci mai mult împinși cumva de boldul conservării proprie.

Ca să fim desvōrșiți, precum zice mântuitorul cătră apostolii săi, avem să ne îndreptăm toți pașii într'acolo, ca ori ce lucrare a nōstră să pōtă fi considerată numai ca eșită din convingerea nōstră! Dar convingerea, sau totalitatea voinței nōstre, are să privească numai cătră părintele luminilor adecă la promovarea neînteruptă a binelui suprem. Esprimāndu-mē și mai aperte, avem datorința sântă ca toți să tindem a deveni unii fie-carele om cu caracter etic, de-ore-ce elevii numai atunci vor vedē în noi pe părintii lor sufletești, dacă zilnic se vor convinge, că ceea-ce le-zicem noi în școlă, îndeplinim înșine afară de școlă.

Caracter etic trebuie să poședă fie-care membru al reuniunii nōstre învățătoresci, cu deosebire astăzi, când cu durere trebuie să mărturisim, că prin atmosfera activității spirituale moderne suflă cu vehemēnță curente pēcătōse, bāntuesc furtune, ce amenință cu distrugere, chiar și prin concursul al lor noștri, existența nōstră culturală.

Limba nōstră D-lor și fraților este corpul nostru, ear legea nōstră este spiritul nostru; și precum ființa omenescă represintă pe pāmēt pe creatoriu, numai dacă domnește armonie întrē desvōltarea corpului și a spiritului, astfel și noi vom putē cinsti și eternisa în mod vrednic memoria protopărinților noștri, numai dacă vom ști apēra cu demnitate în contra ori și cui sacrul nostru

Mătase Henneberg

veritabilă numai dacă se procură direct dela mine—neagră, albă și colorată, dela 45 cr. până la fl. 14.65 pr. metru. Fiecăruia franco și vămuită, acasă. Mustre cu întorcerea poștei.

G. Henneberg, fabricant de mătase (lif. de curte ces. și reg. Zürich. [10] 1—11

Ad Nro 388

[17] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătoresci în comunele mai jos inferate din protopresbiteratul gr. or. Bistrița, devenite vacante în urma pensionării învățătorilor, se scrie concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

1. Budus cu salariu anual de 300 fl. și anume: 200 fl. din repartitie, 100 fl. din fondul școlar.

2. Cușma cu salar anual de 300 fl. și anume: 200 fl. din repartitie, 100 fl. în naturale.

Concurenții au ași înainta suplile instruite contorm legii în termenul deschis la oficiul ppresbiteral subsemnat.

Oficiul ppresb. gr. al tractului Bistrița.

Borgo-Bistrița în 28 Decembre 1899.

In conțelegere cu comitetele parochiale.

Simeon Monda
ppresb.

Pfau's
Quarnero
BRANDY

Vero-Cognac

Marca

Moretti

și

Cognac de curte

din

destileria ces. și regescă

Pfau & Co. Fiume

se pôte procura la:

Concordia,

societate comercială pe acții în Sibiu. [245] 6—6

In Tipografia și Librăria archidieceșană au apărut

Treptele formale

ale

învățământului

de

Dr. Petru Șpan.

Prețul 1 C. 60 fil

Se pot procura din

Librăria tipografiei archidieceșane Sibiu.

In Tipografia și librăria archidieceșană Sibiu, se află de vândare:

Cuvântări bisericesci

de

Dr. Theol. George Popoviciu

protopresbiter ort. român în Lugos

broș. à 3 cor., sau lei 3.50.

Religiune și știință,

disertațiune

de același autor

broș. 50 fil;

și

Cuvântări bisericesci

de

Massillon, episcop de Clermont și membru al acad. franc.

traduse prin

Ioan Genț

paroch gr. cath. în Haieu,

Tom. I broș. 5 cor. sau lei 6.50

Indispensabilă pentru fie-care știutor de carte este cartea intitulată:

Datorințele și drepturile

purtătorului de dare,

ce se pôte procura dela

Librăria archidieceșană,

Prețul 1 C. 20 fil. + porto 10 fil.

Cuprinde tot felul de îndrumări, cum se purcedem la cumpărări și vânzări de proprietăți, realități, ca să nu plătim dare decât numai câtă se cuvine, cum să ne scăpăm de darea care nu cade în sarcina noastră, ce drepturi sunt împreunate cu plățirea dării, etc.

Din Tipografia și librăria archidieceșană, Sibiu, se pot procura:

Pribeag

de

Ioan Iosif Sceopul.

Prețul broș. 1 cor. 50 fil.

De pe la noi,

nuvelete de

D. V. Păcățianu

1889—1891.

Prețul broșat 2 corone

Din tainele vieții,

novele și schițe

de

Margareta Moldovan.

Broș. à 2 cor.

Din vremuri apuse,

de

Judita Secula născută Truța.

Broș. à 1 cor.

In Tipografia și librăria archidieceșană, Sibiu, a eșit de sub tipar și se află de vândare:

Drepturile, datorințele

și

responsabilitatea membrilor de direcțiune,

de

Alfred Kormos

traducere de

Constantin Popp, funcționar la „Albina“.

Prețul broș., inclusive porto postal, fl. 1.60

Turnătoria de clopote și de metal a lui

Antoniou Novotny

în Timișóra — Fabrică

se recomandă a pregăti clopote nouă, precum și la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioșe, pe lângă garanță pe mai mulți ani, provădate cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întorce cu ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt tocite de o lătore, prin ceea-ce sunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomandă

[164] 24—26

clopote patentate găurite

invenție proprie, mai de multe-ori premiate cari au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoșă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, așa că un clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut, — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

La Librăria Tipografiei archidieceșane, se află spre vândare:

Amicul poporului

de

T. Vuculescu, pretor.

O carte neapărat de lipsă pentru fiecare cetățean și cu deosebire pentru fiecare plugariu; cuprinde o mulțime de sfaturi în astfel de cause judecătorești și administrative, cari pot obveni fiecăruia om.

Prețul unui exemplar 1 cor.; trimis cu posta franco 1 cor. și 10 bani.

Caractere morale,

exemple și sentințe, culese din istoriile și literaturile poporilor moderne și vechi

de

Ioan Popea, prof.

O carte instructivă și pe lângă acesta și o lectură foarte plăcută, n'ar fi ertat să lipsescă din nici o bibliotecă.

Prețul unui exemplar cor. 2.50; trimis cu posta franco 2 cor. 60 bani.

Se află de vândare la

Librăria archidieceșană

1. **Almanahul învățătorului român**, anul I și II. Prețul unui exemplar 1 fl. v. a., partea II 70 cr., porto 5 cr.
2. **Calendarul bibliotecii noastre pe anul 1900**, prețul 28 cr., porto 5 cr.
3. **Conferințele învățătoresci** din archidieceșana ort. rom. a Transilvaniei, ținute în 18/30 și 19/31 August 1898. Prețul 1 fl., porto 15 cr.
4. **Geografia pentru școlele poporale**, clasa III și IV, de *V. Goldiș*, prețul 35 cr., porto 5 cr.

Din „Biblioteca teatrală“

au apărut până acum următoarele broșuri:

Nr. 1.	Sóre cu plóie , comedie într'un act de <i>Iosif Vulcan</i>	20 cr.
Nr. 2.	Idil la țară , comedie într'un act, localisată de <i>Maria Baiulescu</i> , după Juin și Flerx	20 "
Nr. 3.	Biletul de tramvai , comedie într'un act de <i>Gr. Măruțianu</i>	15 "
Nr. 4.	Un om buclucaș , comedie într'un act, localisată de <i>Maria Baiulescu</i> , după M. Michel și Labiche	20 "
Nr. 5.	Trei doctori , comedie într'un act, localisată din l. germână de <i>Virginia A. Vlaicu</i>	20 "
Nr. 6.	Pălăria ceasornicariului , comedie într'un act, de Mdm. Emile de Girardin, localisată de <i>A. G. N.</i>	25 "
Nr. 7.	Unde dai și unde crepă , comedie în 2 acte de <i>Alexandru Cosmar</i> , localisată de <i>Iuliu Popescu</i>	25 "